

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וענייני דיומא

מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

מספריו הק' ומכתבי תלמידים

גליון 50 ואתחנן תשע"ד

מתורת הפרשה

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. (ואתחנן ג, ד)

בגדר מצוות ק"ש

בגמ' נדרים ח, א איתא "ואמר רב גידל אמר רב האומר אשכים ואשנה פרק זה, אשנה מסכתא זו, נדר גדול נדר לאלקי ישראל, והלא מושבע ועומד הוא ואין שבועה חלה על שבועה, מאי קמ"ל דאפי' זרוזי בעלמא, היינו דרב גידל קמיינא, הא קמ"ל כיון דאי בעי פטר נפשיה בקרית שמע שחרית וערבית משום הכי חייל שבועה עליה". וביאר הר"ן דזה תורה שכתוב בפירוש וחלה השבועה על ד"ת שאין כתוב בפירוש. והנה יש להסתפק אם מצות קריאת שמע אינה שייכת עם מצות לימוד תורה אלא מצוה מחמת קבלת מלכות שמים, ואע"פ שהיא תורה מ"מ המצוה אינה מצד תורה בה, או דבעצם זה מצות תלמוד תורה אלא דתורה הזה צותה תורה מפורש חוץ ממה שציונה ללמוד עוד תורה. והנה אם נימא דזה מצד מצות תלמוד תורה מבואר שפיר, דכיון דמצות ת"ת הא מקיים בקרית שמע דהא זה עיקר דינה לקיים מצות ת"ת, ואע"פ שיש מצוה ללמוד עוד, מ"מ מצות תורה המפורשת בתורה היא פרשיות ק"ש, ולכן חל שבועה ללמוד תורה ולא יחול שבועה לקרות פרשת שמע והי' אם שמוע. אבל אם מצות ק"ש אינה מצד שיש דין מיוחד ללמוד תורה דהיינו פרשיות שמע והי' אם שמוע, אלא מצד מצות ק"ש, היינו קבלת מלכות שמים, א"כ הא גם פרשיות שמע והי' אם שמוע אינם כתובים בתורה בתור חיוב ללמוד תורה, דמה שכתוב בתורה לקרוא ק"ש הא אינה מצד מצות ת"ת, נמצא דשום פרשה בתורה לא נכתבה בפירוש בתור מצוה של לימוד התורה, א"כ מה זה דקאמר דאי בעי פטר נפשי' בק"ש שחרית וערבית, דהיינו המצוה המפורשת בתורה, דהא במצות ת"ת אין פרשת ק"ש יותר מפורש שצריך ללמוד אותה משאר פרשיות. וע"כ מדברי הר"ן משמע דגם ק"ש עיקר דין מצותה הוא מצד מצות ת"ת, אלא דק"ש עדיף משאר פרשיות דבפרשיות ק"ש כתוב בפירוש שצריך לקיים אותם מצד מצות ת"ת. (אילת השחר נדרים ח, א, וראה באילת השחר כאן משי"כ עוד לפי"ז)

הפסד ק"ש אחד

איתא בגמ' ברכות דף סג,ב אדם קורא קריאת שמע שחרית וערבית ועבר אחד אינו קורא דומה כמי שלא קרא קריאת שמע מעולם, הרי להדיא שהיחס למצוה בודדת המצטרפת לאלפי מצוות הוא כאילו היתה מצוה בודדת שבלעדיה אין כלום, אך ראיתי מודפס ממרן הגאון הגראי"ל שטיינמן שליט"א, שביאר גמ' זו על פי משל, אדם שלא יאכל ולא ישתה שבוע שלם, ימות, זה פשוט, ולכאורה האין זה פלא, הרי הוא אכל ושתה הרבה הרבה שבועות בחייו, אם כן למה ימות מרעב וצמא של שבוע אחד? – אלא שכמובן, זוהי שאלה של שטות, וכך צריך להביט על כל מצוה ומצוה מן המצוות שהתחייבנו בהן כסדר, אין הן כיהלומים המתקבצים בזה אחר זה אל הכספת, אלא כמזון המחיה את הגוף בכל יום ויום, ובלעדיו אין חיים (מי זהב פרי' כי תצא ע"פ ימלא פי תהלתך ח"ב עמ' ק')

התחלת היום

התורה ציונה לקרוא ק"ש ב' פעמים בכל יום, והנה אין אנו יודעים את טעמי המצוות, אבל בפשטות אפשר לפרש מצוה זו, דכיון שהאדם במשך היום הרבה פעמים מסיח דעתו מהקב"ה, ומהמצוות שחייב לעשות, לכן לכל הפחות בשכבך ובקומך צריך לקרוא ק"ש, ובפרשה ראשונה מקבל עומ"ש ובפרשה שניה עול מצוות, והלואי שזה יספיק שלא ישכח במשך כל היום כשעוסק בענינים גשמיים ותאוות גשמיות את כל המצוות, אבל זה עכ"פ חייבים לעשות, וע"י זה יש סיכוי שבמשך כל היום לא ירד לגמרי, שזה ישמור את האדם להמנע מעבירות ולזכור לקיים המצוות, עי' חינוך מצוה תי"ט (ימלא פי תהלתך – תפילה).

קביעת מזוזה ע"י נכרים

היה מעשה, שפועלים נכרים צבעו דירה וקודם שצבעו את המשקוף הסירו את המזוזות, ואחר ב' ימים כשנתייבש הצבע החזיר הגוי את המזוזות למקומן, ובספר שדי חמד כרך ה' (מערכת המ"מ כלל קל"א עמוד ל"ד) הביא מחלוקת אחרונים בזה, דלענין תפילין דרשין בגמ' גיטין (מ"ה ב) מדכתיב וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתובה, ונחלקו האם נאמר זה על כל דיני כתיבה וגם על מזוזה, וא"כ גוי שאינו בכתובה אינו שייך בקשירה דהיינו בקביעת המזוזה, וה"ה קטן שאינו בכתובת מזוזה אינו גם בקביעת מזוזה, וא"כ על בעה"ב לקבוע המזוזה מחדש, ועי' בספר שלמי תודה עניני סוכות סי' ס"ז אות ב' ג', ובסי' ס"ח אות א' משי"כ בזה בארוכה.

ואכן בעה"ב הסיר את המזוזות ורצה לקבועו שנית, ונסתפק לענין הברכה, דאי נימא דקביעת המזוזה ע"י הנכרים לא מהני א"כ הרי כבר עברו כמה ימים בלא מזוזה כשרה, ואיכא הפסק, והו"ל לברך על קביעתו כעת, אבל אי נימא דקביעות הגוי כשרה א"כ כיון שקבעה הגוי כבר יצא בקביעותו, ועכשיו הסירה על דעת לחזור ולקבועה מיד, וא"כ אינו יכול לברך, ודבר זה תליא לכאורה בפלוגתת האחרונים הנ"ל אם יצא בקביעות הגוי או לא. והגאון רבי אהרן לייב שטיינמן שליט"א הסכים לזה, ואמר דמספק לא יברך, דכיון דאפשר דקביעות העכו"ם כשרה וכבר יצא יד"ח מזוזה בקביעותו, א"כ אף דעתה הסירו מ"מ כיון שדעתו בעת הסרתו לחזור ולקבועה מיד הדרא לקביעותא קמא, וכהא דקמ"ל לענין ציצית בסי' ח' סעי' י"ד דאם פשט הציצית ע"מ ללבושה מיד אין צריך לברך (מבי דינא יור"ד עמ' רע"ח).

חיוב מזוזה בדירה להשכרה

מעשה באחד שהכין דירה מרוהטת להשכרה, וריהטה ברהיטים, והורה לו הגראי"ל שטיינמן שליט"א דלא חשיב זה לבית האוצר, כיון דכוונתו לדירורין ולא למקום איכסון, ופטור ממזוזה, ואולם לענין חתן [אמר רבנו] בשם מרן החזו"א זצ"ל שיקבע את המזוזות אחרי שהכניסו לבית את הרהיטים והחפצים אף קודם שנכנס לדור בבית, וכן שמעתי ממרן הגר"י קנייבסקי זצ"ל בעל הקה"י שאחרי שהכניסו את הרהיטים לבית נתחייב במזוזה, דלא גרע זה מבית האוצר החייב המזוזה, ויכול לקבוע המזוזה אף קודם החתונה שצדיק לא נכנס לדור בו. (שם עמ' רפ"א) [ויל"ד בביאור החילוק].

ענינא דיומא – בין הזמנים

רבנו שליט"א אביהן של ישראל כתב במשך השנים הרבה מכתבים לחיזוק הלימוד בימי בין הזמנים והזהירות מהסכנות, ובחלק מהמכתבים הצטרף גם מרן הגר"ש זצ"ל והבאנו חלקם כאן

מעלת הלומדים

לתלמידי ישיבה לצעירים... שמעתי על מחשבתכם הנכונה ללמוד בין הזמנים.
הנה לא מצינו בתלמוד ענין בין הזמנים, אמנם הי' זמן שהי' עובדים בשביל פרנסה, כמבואר במס' ברכות ל"ה ב' אמר להו רבא לרבנן לא תתחזו קמאי לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי וכו', אבל סתם בין הזמנים לא מצינו.
אמנם בדורות האחרונות הקילו מסדרי הישיבות לפוש קצת, אבל ודאי אין שום היתר לפטור עצמו מלמוד התורה.
חזקו ותחזקנה ידיכם ללמוד כל א' להרבות תורה, וזה יוסיף גם ביראה שיהיה מתקיים. ותוסיפו חיל.
ב' ניסן תשע"א לפ"ק. - אהרן י. לייב שטיינמן

לא להתבטל

ובדברי חיזוק בעת חליו של מרן הסטייפלער (אב תשמ"ה) אמר רבנו: ובנוגע למה שהציעו כאן, נדמה לי שיש להוסיף כמה דברים [ואמנם אינני ראוי לבקש מהציבור, כי יכולים לומר טול קורה מבין עיניך, רק היות שבקשו לומר, אני רוצה להציע שני דברים], א' בנוגע לבין הזמנים, והוא כי רוב הציבור אמנם לומדים גם בבין הזמנים, אבל יש כאלה שיכולים לקחת "חצי יום" ולבזבז אותו בכלום, **חצי יום!** בחורים, אברכים, מרשים לעצמם... ואם הי' צריך את זה לבריאות כדי לנוח קצת, נחא, ואולי יש כאלה יחידים, אבל האם כל כך הרבה אנשים הם חלשים שצריכים את זה? כל יום או כל יומיים **לבלות "חצי יום" בלי כלום**, וזה לכאורה "ביטול תורה", כי מה נפק"מ בין הזמנים או אמצע הזמן, האם יש חילוק, רק אם א' חלש צריך לנוח קצת...

שיחת חיזוק בפתחת ישיבת בין הזמנים שע"י בית הכנסת רוממה ניסן תשס"ה

והנה אשריכם שאתם זוכים ללמוד תורה בבין הזמנים, ובאמת אין דבר כזה **בין הזמנים**, וכי בתורה יש זמנים, מתי צריך ללמוד ומתי לא, אבל עכ"פ העולם קורא לזמנים אלו בין הזמנים, וצריך לעשות חיזוק, וב"ה שאתם מתחזקים בימים אלו שכ"כ יש צורך בחיזוק, ובכלל בדורנו, שיש לנו כ"כ הרבה אויבים הן מאומות העולם והן לדאבונו מבני"י, בלי תורה לא מצאנו ידינו ורגלינו, וכל הנס שאנו מתקיימים הוא רק בזכות התורה, וכל כמה שנוסיף תורה הרי אנו מוסיפים חיים לנו ולכל ישראל בכל העולם.
ב"ה שאתם מתחזקים בלימוד התורה, וכמו"כ צריכים לראות לנצל את הזמן, כי כל כמה שלומדים זה מוסיף זכויות, שהרי חז"ל אומרים לעולם יראה אדם את העולם כאילו חציו זכאי וחציו חייב, ואם עושה מצוה אחת מכריע את כל העולם לכף זכות, ואם ח"ו עושה עבירה אחת מכריע את העולם לכף חובה, והנה כשמתחזקים בתורה הרי יש כאן זכות שיכול להציל את כלל ישראל, וכשאחד מישראל ח"ו נהרג בתאונת דרכים מי יודע אם אין זה בגלל שנחלשים בלימוד התורה.

הלימוד בבין הזמנים אצל החזון איש

שמעתי שמרן החזון איש ז"ל אמר שבזמן שלומדים בני הישיבות גם לו יותר קל ללמוד מכיון שמרובים הלומדים, אבל בבין הזמנים שמצוי יותר בטלה אצל בני הישיבות זה משפיע גם עליו ויותר קשה לו הלימוד, והדברים נוראים. והנה מרגלא בפומיה דרבינו על ענין בין הזמנים שיש בימים הללו יותר סיעתא דשמיא והצלחה לאלו שלומדים בבין הזמנים, ומשום שכידוע שיש כמות של שפע סיעתא דשמיא המושפעת מן השמים בכל זמן המתחלקת לכל לומדי והוגי התורה, וכשיש הרבה לומדים מתחלקת בין כל הלומדים ובימים שהלומדים בהן הם מועטים מתחלקת אותה הכמות של הסיעתא דשמיא ביניהם בלבד, וא"כ יש יותר הצלחה למי שלומד בימים אלו שמועטים הלומדים יותר מבכל השנה שמרובים הלומדים. (אעלה בתמר עמ' נ"ו)

זהירות מטיולים

בס"ד ניסן תשס"ד. זה כבר הרבה שנים שבזמן שלא לומדים בישיבות, כגון בחודש ניסן תשרי ואב, הרבה מנצלים הזמן ג"כ ללימוד התורה הנקרא ישיבות בין הזמנים.
אמנם יחד עם זה יש כאלה שעושים טיולים למקומות שונים, ויש מקומות מסוכנים לטייל שם, סכנה רוחנית וסכנה גשמית, ובעצם כל טיול כרוך בסכנה, הלא חז"ל אמרו האומר מה נאה אילן זה מה נאה ניר זה הרי זה מתחייב בנפשו.
ודבר זה תובעים מבני הישיבות יותר משאר בני אדם, כיון שהם טעמו טעם של תורה, ואין להם לבלות זמן, אלא אם צריך עזר לכבוד החג, או שהתאמצו ביגיעת התורה וצריך לנוח קצת, אבל אין לנצל הזמן בטיולים, אפילו אם כוונתו לראות גדלות השי"ת, וכתוצאה מהטיולים כל שנה ישנם כאלה שקרה להם אסונות, השי"ת ישמרנו.
והנה מזמן לזמן גילו גדולי ראשי הישיבות דעתם על הסכנה בטיולים אלה, ומי"מ כמעט בכל שנה קרה דברים נוראים, גם השנה תיכף בגמר הלימוד בישיבות קיפחו שני בחורים חייהם, והדברים צועקים עד לב השמים.
אנא, תלמידי הישיבות! אשרי חלקכם שבחרתם דרך התורה, למה תלכו בדרכי עקלתון, ואשר מביאים לכל כך צער, בכך נא להיזהר מלעשות דברים המסכנים חיי אדם, ותנצלו את הזמן במקרה שצריך במנוחה, וחלק הכי גדול בלימוד התורה, ובזכות למוד התורה ושמירת הבריאות תזכו לעלות אל המסלה הנכונה ולגדול כרצון הקב"ה וכל ישראל. יוסף שלוי אלישיב- אהרן יהודה ליב שטיינמן.

שלא לצאת לטיולים בימי בין הזמנים

בס"ד י"ד באב תשס"ז. הן עדיין אנו בתחילת ימי בין הזמנים, וכבר קיפחו חייהם שני בחורי ישיבות, הי". ולכן אנו שבים וקוראים לבחורי הישיבות לנצל את הזמן למטרה המיועדת, למנוחה, ולחיזוק לימוד התורה"ק ביתר עוז, ולא להסתובב במקומות שאינם ראויים, או לצאת לטיולים שהדבר הינו בחשש סכנה, אם לא שהנהלת הישיבה מצאה צורך בדבר, ובתנאי שיעשה הדבר בפקוח הישיבה. בברכת התורה. יוסף שלוי אלישיב – א, ל שטיינמן

עוד בענין הנ"ל

בס"ד כ"ג ניסן תשס"ט לפ"ק. כבר גילינו דעתנו בשנים קודמות על הסכנה בטיולים, והיות שיש שבוע שלם שעדיין לא לומדים בישיבות, וזה עלול מאד לגרום שח"ו הזמן ינוצל לסכנות, באנו להתריע להמנע מאד מזה, ומי שלא מביא עצמו לידי סכנה יקוים בו הפסוק ה' ישמרך מכל רע ישמור את נפשך. יוסף שלוי אלישיב - אהרן יהודה ליב שטיינמן

על ההורים להיות מודעים ולעמוד על המשמר

בס"ד ניסן תשס"ט - עמלנו אלו הבנים

בענין הפירצה הנוראה ששמענו, שבחורים ממשפחות טובות שוכרים חדרים באכסניות וצימרים באזור טבריה והצפון, ויש בהישג יד מכשירים טמאים, ועוד דברים שאין להעלותם על הדעת, והגיעו למכשולות נוראות, ה' יצילנו, שבחורים שכרו חדר על מנת לנוח ולא עמדו בנסיין, ונכשלו והדרדרו עד מאד. על ההורים להיות מודעים לסכנות, ולראות את הנוהל, ולעמוד על המשמר, ולא לתת לבניהם

לצאת לטיולים, אלא אם יש הכרח יצאו בטיולים מאורגנים בפיקוח הראוי המונע סכנות רוחניות וגשמיות. אחרן יהודה לייב שטיינמן. הנני מצטרף להנ"ל הכו"ח על משמר החינוך יוסף שלי אלישיב

ליזהר בצניעות

בסי"ד ט"ו אב תשס"ז. לתלמידי הישיבה ד' עליהם יחי' אודיע צערי לכי על מה ששמעתי שיש מקומות שבחורי ישיבה נמצאים עד כמעט כל הלילה, מפטפטים בדברים של מה בכך, ולבושים כשלא מכוסה כל הגוף כגון גופיה, וזה דבר גובל באיסור, וכל שכן שאין רוח חכמים נוחה להיות גילוי בשר. ועיין משנה ברורה סימן ב' ס"ק א' וז"ל: וכן צריך לזהר תמיד מחמת טעם זה שלא במקום הכרח מלגלות מבשרו ואפילו מעט כל מה שדרכו להיות מכוסה בבגדים לעולם אבל רשאי לגלות ידו עד קובדו וצוארו עד החזה. ובשער הציון מובא שזה מהפמ"ג וארצות החיים, וכל שכן שזה מאד לא דרך בני תורה וזה גורם לקצת פריקת עול, ומאד יש להקפיד להיות צנוע גם במלבושי. יש להוסיף שגם כשנמצאים במקום כמו שקוראים "קעמפ" יש להקפיד בכל הדברים הנ"ל. א.ל. שטיינמן.

לא ללכת לאתרים שאינם שומרי שבת

... ידוע שענין שמירת שבת כ"כ חביב בעיני הקב"ה, ולהיפך זה מאד שנוא. והנה בזמן האחרון רוצים לעשות חיזוק שלא יעשו דברים במקומות שידוע שמחללים שבת בפרהסיא, וע"פ רוב זה דברים כגון טיולים וכהנה, דברים שאין זה נוגע לחיי אדם, ובכל זאת לחלק מהציבור אשר שייכים לשומרי תורה ומצוות קשה לוותר על זה, ושוכרין מקומות אשר מחללים שבת, זה מוכיח שענין השבת לא תופס כ"כ מקום חשוב, ומסתפק במה שהוא בעצמו אינו מחלל שבת, וזה מהדברים אשר צריך לקבל לא לבזות את השבת...

כ' תמוז תשס"ו יוסף שלי אלישיב - אחרן יהודה לייב שטיינמן

נגיעה במקומות המכוסים בים

השו"ע בסי' ד' סעי' כ"א כתב, צריך לזהר בתפילה או באכילה שלא ליגע במקומות המכוסים באדם, לפי שיש שם מלמולי זיעה. ויל"ע במי שרחץ בים ויצא לסעוד פת, ובאמצע הסעודה נגע בגופו, ועתה הגוף נקי ואין בו מלמולי זיעה, האם בעיני נטילה או לא, ובספר כף החיים ס' ד' ס"ק פ"ה כתב שאין צריך נטילה. והגרא"ל שטיינמן שליט"א אמר שצריך נטילה, דחכמים תיקנו דין נטייה בנגיעה במקומות המכוסים משום מלמולי זיעה, א"כ אף באופן שאין מלמולי זיעה לא פלוג רבנן. ונידון זה נפק"מ למעשה לנוהגים כרמ"א יור"ד סי' ר' בטבילה דאורייתא, דברכת הטבילה נוהגים לברך לאחר הטבילה בעודה עומדת בתוך המים, שתעמוד באופן שהמים יגיעו עד צווארה ויהיה ליבה מכוסה במים ותחצוץ בזרועותיה מתחת לבה ותסתכל מחוץ למים ותברך, ע"כ, דלדעת הגרא"ל כשחוצצת בזרועותיה מתחת לבה צריכה להקפיד שלא תיגע ידיה בגופה. וכ"כ להלכה הגר"ש ואזנר שליט"א בספר שיעורי שבט הלוי סי' ר' שם שיש להזהר שלא ליגע בגופה עם כפות ידיה (שיעורי שלמי תודה ה' בין המצרים, א"ה אולם בסי' הליכות שלמה תפלה עמוד רמ"ה הביאו ממרן הגר"ש זצ"ל שמי שיצא מן הים צריך ליטול ידיו דלא פלוג וכדברי רבנו, ומ"מ מי שנמצא בתוך המקווה ששם אין מלמולי זיעה אין צריך ליטול)

ברכה על הים

כל שלושים יום שעבר ולא ראה את הים הוא כראיה חדשה ומברך. ובביה"ל סי' ר"ח (סי"א ד"ה במקום) כתב דבכל ברכת הראיה אם ראה עכשיו ולא בירך ולמחרת ראה עוד פעם, אינו יכול לברך, עד שיעברו לו יום חדשים מראיה אחרונה. ושמעתי מהגרא"ל שטיינמן שליט"א, דאם ראה את הים ולא בירך ושוב נפסק הראיה אפילו לזמן מועט, חשיב זה כב' ראיות והפסיד הברכה, ועל כן אם בדרך לנסיעה לים ראה את הים ולא בירך, ובהמשך הנסיעה שוב לא ראה, ואח"כ הגיע לים, איבד את הברכה בראיה ראשונה. וד"ז מצוי מאוד בכביש החוף שרואים את הים, ואח"כ עובר במקום שיש הרים שמסתירים את הים, ואחר מכן שוב רואה את הים, דאינו מברך, אבל כשרואה כל הזמן מסתבר דחד ראה הוא ומברך אע"פ שלא בירך בתחילת הראיה (שיעורי שלמי תודה ה' בין המצרים)

ראית הים מבי"ב

ראיית הים מעיר אחרת כגון ראיית הים התיכון מגבעות העיר בי"ב נחשבת לראיה לענין הרואה את הים בתוך לי' יום שאינו מברך כשרואה שוב מקרוב, כך חורו הגר"ח קניבסקי והגרא"ל שטיינמן. (שלח דקיסא עמ' שע"ז)

יצאנו ידי דאצ"ה

בקץ אחד הוזמן מרן שליט"א למחנה בני תורה כדי לדרוש לפני הבחורים, תוך כדי הנסיעה בכביש החוף קיבלו הודעה שעל התכנית להתעכב מעט כי הבחורים עדיין אינם מוכנים, ויש להמתין זמן מה. ההודעה נתקבלה כאשר הרב ומלווי היו באזור הקרוב לחוף הים, והתעורר רעיון שזה הזדמנות להמתין תוך כדי ישיבה על שפת הים, ושאיפת האויר הצח ודאי תועיל מאד לבריאותו של רבנו שכמעט ואינו יוצא מפתח ביתו. וממחשבה למעשה עצרו בסמוך לים וסייעו לרב ללכת לכיוון הים, כאשר הגיעו לשפת הים בירך רבנו בכוונה גדולה ברכת עושה מעשה בראשית, התבונן ואמר: חושבים אתם שצונאמי יכול לקרות רק במקומות רחוקים? לא ולא! גם כאן מסוגל להיות צונאמי בכל רגע, אך הקב"ה הוא קבע לים גבול ואמר לו שלא יציף את העולם והוא עושה דבר ה'... פלא פלאות. במשך שבע דקות המשיך ודבר על פלאי הבריאה הללו, ועל השגחת ה' בעולם.

מיד לאחר מכן הסתובב רבנו והחל לחזור לכיוון המכונית, בני ליתו פנו אליו ואמרו: יש עוד זמן רב עד הדרשה, הבאנו כסא ואפשר לנוח קצת. אך רבנו השיב כבר יצאנו חובת ה"דאצ"ה". זה כבר מתחיל להיות יותר מדי עולם הזה... נחזור לאוטו. לא הועילו כל השכנועים והרב הנחוש בדעתו המשיך להמתין בתוך הרכב (ומתוך האור על מגילת אסתר עמ' 392)

באחד השנים (לפני שלושים שנה) הציע אחד ממקורביו של מרן שליט"א להכין בעבורו דירה בצפון לימי בין הזמנים, כדי שינוח קמעה מעול הציבור, ועול הנהגת הישיבה והכולל. הוא נכנס והציע זאת למרן שליט"א, אך הוא השיב: "לא, תודה! הגן עדן שלי בבין הזמנים הוא, שאני הולך לכולל פוניבז' ומנותק מכולם שעות ע"ג שעות מבלי שאף אחד מפריע" (היה זה באותם השנים שהיה עולה ללמוד שם - בחדר הכולל פוניבז' למעלה סמוך לעזרת נשים).

אולם כשבניו היו נערים צעירים, נסע עממה (אב תשכ"א) לשבוע לחדרים שמעל קבר הרשב"י במירון, ולימים אמר רבנו שהענין לישון שם רק אחרי ששמע מהמבנים שגופו הטהור של רשב"י קבור עמוק מאוד משם, דבלא"ה לא היה מעיז להיות שם מחמת הקדושה העצומה שיש שם.

הלכתא רבתא לשבתא

משיעורי הגאון רבי בן ציון פלמן שליט"א - המשך ה' קידוש

אחד שהתפלל ותיקין והיה לו לסעודת שבת רק יין ולחמניות, ויותר מאוחר יהא לו סעודה. והוא ס"ל שאי"ז כבוד שבת שיצא ידי סעו"ש רק בלחם ויין, דהעיקר הוא הסעודה השניה, וכיון שלא לצאת בלחמניות סעודת שבת, ושכח לומר רצה. ונסתפק אם צריך לחזור הואיל ואי"ז סעודה המחויבת. ואמר מו"ר הגרא"ל דאין מועיל טענה זו, דסו"ס הרי הוא נהנה ויצא ידי חובתו. (שיעורי הגרבי"צ פלמן שליט"א - קובץ מוריה ניסן תשנ"ט)

יומא דהילולא כ"ק האדמו"ר מהר"א מבעלזא זצ"ל נלב"ע כ"א אב תשי"ז

כשעלה רבנו לארץ ישראל, ביקש ממנו הרבני הנגיד רבי לייביש רובינפעלד זצ"ל [שהיה ראש הקהל בלוגאנו והיה השושבין בחתונת רבנו ודאג לו הרבה מאוד בהיותו בשויץ] שיעביר 100 דולר (סכום עתק בימים ההם) פדיון לכ"ק אדמו"ר מבעלזא. ולשם כך ולעוד עניינים עלה רבנו לירושלים, והלך להגרייז זצ"ל, ואמר הגרייז לבנו הגרייז שיעזור לרבנו בכל שליחותיו, ואכן הלך גם להאדמו"ר מבעלזא. והגיעו לבית האדמו"ר באישון לילה (בשעה 12) ולא רצו ליתן להם ליכנס, ואחר שאמר הגרייז את שמו נתנו להם ליכנס. וכשנכנסו היתה ידו של האדמו"ר עטופה במגבת, שנתן לאלו שבאו מקודם ידו לשלום כשידו מעוטפת במגבת. וכשראה אותם הוריד את המגבת ולחץ את ידם ללא מגבת. והעיד רבנו שכשנתן את הכסף להאדמו"ר זצ"ל בידו, ניכר היה באדמו"ר זצ"ל שלא הכיר צורת **מטבע** [ומזכיר רבנו מעשה זה הרבה פעמים לגודל קדושתו של האדמו"ר זצוק"ל].

לא בולע

עוד העיד מרן שליט"א שפ"א נסע מכפר סבא לבית האדמו"ר בתל אביב, והגיע מאוחר בלילה במוצ"ש ועדיין אחז האדמו"ר בסעודה שלישית, וראהו באותו הזדמנות בולע את מזונו מבלי ללעוס, כדי שלא ליהנות מהאוכל.

יהודי ירא שמים

שח הגאון ר' י' ר' שליט"א, שסיפר לו עד ראייה הרב אהרן זיס זצ"ל מרמת גן, שבאחת השנים נסעה נוי"ב של רבנו שליט"א, הרבנית ע"ה, עם קרובת משפחתה אל האדמו"ר מבעלזא זצ"ל, לבקש ברכה עבורה, ורבנו שליט"א כתב עבורם את הקויטל. וכשהגיעו לבית האדמו"ר היה תור ארוך, והאדמו"ר לא חש בטוב, וביקש שיכניסו את כל הקויטלאך לקופסא אחת גדולה ויברך את כולם יחד. וכך עשו, והכניסו את כל הקויטלאך, וכשהוציא האדמו"ר זצ"ל את הקויטל שכתב רבנו, התבונן בזה, ואמר האדמו"ר: **את הקויטל הזה כתב יהודי ירא שמים.**

[כשהרבנית ע"ה סיפרה את עיקרי המעשה אמרה, שהמשב"ק אמר לה שהאדמו"ר לא קורא קויטלאך של אחרים רק שהוא – המשב"ק כותב, אולם היא התעקשה שרוצה להכניס דוקא את הקויטאל שרבנו כתב] וכשנפטר כ"ק האדמו"ר זצ"ל לקח רבנו את בניו שליט"א ונסע עמם לירושלים להלויה.

יומא דהילולא – הגאון הצדיק רבי אליהו דושניצר זצ"ל משגיח בישיבת לומזה בפ"ט נלב"ע כ"ב אב תש"ט

רבנו שליט"א סיפר שכשהגיע לארץ ישראל בשלהי שנת תש"ה והיה גר בפ"ט היה נוהג ללוות את הגה"צ ר' אליהו דושניצר זצ"ל מידי לילה שהיה נצרך [ר"א] לטייל לצורך בריאות. והיו משוחחים בדברי תורה ובדברי חיזוק, והרבה קיבל ממנו, שהגר"א קירבו ביותר ורבות הצטער רבנו על שלא הצליח להגיע מכפר סבא להלויתו של ר' אליהו זצ"ל

אתרוגו של החפץ חיים

סיפר רבנו שכשבא לארץ ישראל והיה בפתח תקוה, רצה הגה"צ ר' אלי דושניצר זצ"ל לעשות ג"כ הסכם לקחת אתרוג בשותפות, וסיפר לו שהחפץ חיים לקח אתרוג בשותפות עם אחר, והתנה עמו שכל אחד כשלוקח את האתרוג יהיה שלו לגמרי. ואין צורך להשקיע שאתרוג יהיה מהודר מאד רק שיהיה כשר. וכך רצה הגה"צ לעשות כע"ז. ורבנו נסע לחדרה לקנות שם אתרוג עבורם. (כ"ת)

צחצוח הנשמה – כיצד?

כשנפטר הגה"צ ר' אליהו זצ"ל, אמר החזו"א למרן הגה"צ שליט"א שהנפטר לא כעס מימיו, ואם נשאל מנן ידע ד"ז החזו"א איש, משמע שהוא ידע [היינו ברוח קדש]... או שהכיר את הנהגותיו והבין שאדם כזה לא יכול לבא כלל לידי כעס (פרי חיים 48) ובהזמנות אחרת הסביר רבנו: שכשאדם כועס זה עושה לו כתם על הנשמה, כנראה ראה החזו"א שנשמתו של רבי אלי מצוחצחת, וממילא הבין שלא כעס מימיו. (פרי חיים 78)

סנדק לבנו

סיפר רבנו שבהיותו בפתח תקוה, ביקש מהגה"צ רבי אלי דושניצר זצ"ל שהיה המשגיח בישיבת לומז'א לשמש כסנדק לבנו הגאון ר' משה, אמר לו רבי אלי שאינו יכול לעזוב את הישיבה באמצע הסדר, רק אם ימצא לו ממלא מקום לזמן הברית, יוכל לבוא. והיות ומרן הגה"צ שך זצ"ל שהיה ראש ישיבה שם, היה יושב כל היום בבית המדרש, שאל אותו רבנו אם מסכים לשבת במקומו של ר' אלי, והסכים לכך היות ובלא"ה הוא נמצא בבית המדרש. (מפי בנו הגה"צ)

חשש גזל

שח רבנו: רבי אליהו דושניצר זצ"ל, היה צדיק גדול, והיה לו פרדס, שביקש למוכרו, אך, כל מי שבא לראות את הפרדס ולקנותו, סיפר לו את כל חסרונותיו של הפרדס, וממילא אף אחד לא רצה לרכוש... הוא זצ"ל לא הסכים אפילו לשתוק ולהעלים בשב ואל תעשה, את חסרונות הפרדס. כך הוא נהג. אבל כל האחרים בדרך כלל מחפשים, במכירה וקניה, והרי יש בכך סרך גזל (מאחורי הפרגוד עמ' 31)

לא עשה תשובה

הגר"א דושניצר זצ"ל סיפר מהר"מ הורוויץ זצ"ל על גלגול אחד שסיפר שהי' בחור שעבר עבירה ונטבע, ושאלו למה לא עשה תשובה, ואמר שהי' כ"כ מבולבל בשעת טביעתו ולא הצליח. (אילת השחר עקב י, ט"ז)

כונה בברכת אבות

בשיח יצחק מפרש בברכת אבות, דעו"ר הוא בצירוף השתדלות הנעזר, ומושיע הוא בלא השתתפות כח אחר, ומגן הוא קודם בוא הצרה, עכ"ד, וזה כמה מיני הנהגות, דאין ההנהגה קבועה, והגר"ח"ק שליט"א אמר שהגר"א דושניצר לימד פירוש זה מפני שצריך לידע פירוש התיבות [עמשי"ל להלן בדבריו]. ויל"ע אם חשש דגם במילים נרדפות מעכב להבין את ההבדל בין כל תיבה, או דחשש שזה עוד יותר ממילים נרדפות ולכן צריך לדעת פירוש כל דבר. (ימלא פי תהלתך תפילה)

הכונה המעכבת באבות

בנחלת אליהו להגר"א דושניצר זצ"ל מובא, דנסתפק בהא דמעכב הכונה בברכת אבות, האם כשכיון בפתחה ובחתימה אך באמצע הברכה לא כיון, אם גם בזה מעכב בדיעבד, או לא, מי נימא דכיון דכללא הוא דאם שכח ודילג באמצע הברכה, אך שאמר הפתיחה והחתימה, ג"כ יצא בדיעבד, ומסתמא גם בברכת אבות כן הוא, וכו'. ואולי גם בדילג באמצע הברכה בברכת אבות ג"כ מעכב, דדינה חלוק משאר ברכות, וצ"ע. עכ"ד. [ועי' ביאור הלכה ר"ס ק"א]

ולכאורה אפשר לפשוט זה מדתנן בברכות נ"ב ב' ה"י עומד בתפילה וזכר שהוא בע"ק לא יפסיק אלא יקצר, דהיינו שלא יפסיק התפילה לגמרי אלא יקצר כל ברכה וברכה, שיאמר פתיחה וחתימה, ואם נימא דבברכת אבות מעכב אמירת כל התיבות א"כ למה התנא אינו מפרש דבברכת אבות לא יקצר אלא יאמר הכל, ומדלא פירש שיש חילוק ע"כ שגם בברכת אבות לא מעכב אמירת כל התיבות [עמשי"נ שם בסמוך בדי"ה אלקינו ואלקי אבותינו] [ימלא פי תהלתך תפילה]

להערות הארות ניתן לפנות keailtarog@gmail.com או ל 0527680034 בשעות בין הסדרים